ביצה פרק ראשון ביצה

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

רואין אותן כאילו הן פרודות. אם אין כאן מאה פומין של היתר שיהא בהן כדי להעלות פי האיסור באחד ומאה רואין כאילו ליטרות של כל הפומין פרודות מעל הפומין ומעורבות בשל שולים ונמצאו כולם בספק הדמוע ומצטרפות המחמוות להעלות את ליטרא שעל הפה דהואיל ותרומת פירות דרבנן מקילים בהעלאתם: **ור' יהושע אומר אם יש שם מאה פומין.** של היתר לכד פומין של איסור מעלין אותן באחד ומאה ואם לאו הפומין אסורין והשולים מותרין ואין השולים מועילין לבטל הפומין הואיל ואינן בספק הדמוע: **רבי יהודה אומר.** לא כן נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע אלא כן נחלקו ר' אליעזר אומר כו': **ר' יהושע אומר אפילו יש שם שלש מאות פומין.** וכולן בכלל הספק אין מעלין את היתיר הואיל ופומי הכלי דבר שיש בו מנין הוא לא בטלו ואפילו בדרבנן. אבל דרסה בעגול כו': **הכי קאמר דרסה בתוך העגול.** דעבשיו אינן ניכרות שהרי מדובקות ואינו יודע היכן היא אם בצפונו של עגול או בדרומו הואיל והשתא לאו בת מנין היא ולא מנכרא דברי הכל יעלו ותנא לעיל ר' יהודה ואליבא דרבי יהושע היא: **רב אשי אמר לעולם.** הא דקתני וספקא אסור ספק יוצ טוב ספק חול קאמר ודקשיא לך לרב יוסף ולרבי ילחק ספק דרבנן הוא ולקולא הכא אזלינן לחומרא הואיל ויש לו מתירין למחר: **אפילו בדרבנן.** כגון ביצה דגזרת פירות הנושרין היא לא בטלה בתערובתה וכי היכי דבבטולה ממחמרינן מהאי טעמא בספקה נמי מחמרינן מהאי טעמא: **ביצה תאכל.** אם נולדה ביום טוב: **פשיעא דהיא ואמה שריא.** כלומר אם בא לומר בבית שמאי לשמעינן ביצה אמה למה לי פשיעא דשריא: **היא ואמה אסורה.** דשמעינן לר' אליעזר דאית ליה מוקלה דתנן בפרק המביא (נקמן דף לד.) ר' אליעזר אומר עומד אדם על המוקלה כו' אלמא הכנה בעי: **אגב אמה.** אם אוכלין את אמה היום תאכל אף היא: **שנקפה פסס.** תרגגולת זו קנאה פתח: **גזמא קסבי.** כאדם שרואה להחזיק דבריו מדבר יתר[1]. ובעומדת לאמילה קאמר ומחלק על בית הלל האוסרים ואמה לא אינטריכא ליה אלא גזיס ואמר מילתא יתירא הכל יאכל גם את האב[2] גם את האם: **דר' אליעזר בן יעקב.** אוסר אפרוחים שלא נפתחו עיניהם ופליגי רבנן עליה ולקמן[3] מייתי לה בגמרא: **גזומא.** אע"פ דלא אפשר גזיס ואמר מילתא דטויפיינא. גחמא דבר שרוי שאינו מתקבל: **שבת ויום טוב.** הממוכין והוא הדין ליום טוב ושבת: **קדושה אחת היא.** הרי הן ביום אחד אדון: **מרבעה וקניס אליבא דר' אליעזר.** בערובין בפ' בכל מערבין (דף לח:): **דאמר שתי קדושות הן.** ומערב ליום א' למזרח ולשני למערב: **הכנה דרבה.** דאמר[4] הכנה בידי שמים מתפרא מיום טוב לשבת דקעבדת שבת בעיא הזמנה מיום חול מגזרת הכתוב: **עדיין היא מחלוקת.** ב"ש וב"ה בזה כשם שנחלקו לגבי ביוס: **אושפיזכניה.** בעל הבית: **מיו"ט לשבת.** היום נולדו והיה רולה לאכלן למחר בשבת: **לאטווינהו.** לגלותן האידנא. מי אמרי בטלטול בו ביום או לא: **מאי דעתיך.** דפשיטא לך דלמחר מיהא שרו משום דקיימא לן רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן מיהו בטלטול האידנא אסירי דאפילו ר' יוחנן לא שרי לגלותה היום אלא לגומעה למחר אם היה יו"ט קודם לשבת אבל בטלטול האידנא ואפילו בטלטול: **והתניא.** סייעתא: **דרב לא מוקי אמורא עליה.** לא היה מעמיד המורגמן לפניו לדרוש דרשה לרבים: **מיומא עבא לחבריה.** כלומר משעשה היום יום טוב דהיינו לאחר סעודה עד מחר: **משום שברות.** דבר אוזיי היה מורי בדרשה שלו כדאמרינן בכריתות[5] ושכור אסור להורות דכתיב יין ושכר אל תשת (ויקרא י) וכתיב להורות את בני ישראל (שם): איכו

אומר [1]**רואין את העליונות כאילו הן פרודות והתחתונות מעלות את העליונות ר' יהושע אומר** [2]**אם יש שם מאה פומין יעלו ואם לאו** [3]**הפומין אסורין והשולים מותרין ר' יהודה אומר ר' אליעזר אומר אם יש שם מאה פומין יעלו ואם לאו הפומין אסורין והשולים מותרין ר' יהושע אומר אפילו יש שם שלש מאות פומין לא יעלו דרסה בעגול ואינו יודע באיזה עגול דרסה דברי הכל יעלו דברי הכל היינו פלוגתייהו אמר רב פפא הכי קאמר** [4]**דרסה בעגול ואינו יודע באיזה מקום עגול דרסה אי לצפונה אי לדרומה דברי הכל יעלו רב אשי אמר** [5]**לעולם ספק יום טוב ספק חול הוי דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין אפילו בדרבנן לא בטיל תניא** [6]**אחרים אומרים משום רבי אליעזר ביצה תאכל היא ואמה במאי עסקינן אילימא בתרנגולת העומדת לאכילה פשיטה דהיא ואמה שריא אלא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים היא ואמה אסורה א"ר זירא תאכל אגב אמה היכי דמי** [7]**אמר אביי כגון שלקחה סתם נשחטה הוברורה דלאכילה עומדת לא נשחטה הוברורה דלגדל ביצים עומדת רב מרי אמר גזומא קתני דתניא** [8]**אחרים אומרים משום רבי אליעזר ביצה תאכל היא ואמה ואפרוח וקליפתו מאי קליפתו אילימא קליפה ממש קליפה בת אכילה היא אלא אפרוח בקליפתו עד כאן לא פליגי** [9]**רבנן עליה דרבי אליעזר בן יעקב אלא היכא דיצא לאויר העולם אבל היכא דלא יצא לאויר העולם לא פליגי אלא אפרוח וקליפתו גזומא הכא נמי תאכל היא ואמה גזומא אתמר** [10]**שבת ויום טוב רב אמר** [11]**נולדה בזה אסורה בזה ור' יוחנן אמר נולדה בזה מותרת בזה נימא קסבר רב קדושה אחת היא** [12]**והאמר רב הלכה כארבעה זקנים ואליבא דרבי אליעזר** [13]**דאמר שתי קדושות הן אלא הכא בהכנה דרבה קמיפלגי רב אית ליה הכנה דרבה ורבי יוחנן לית ליה הכנה דרבה כתנאי** [14]**נולדה בשבת תאכל ביו"ט ביום טוב תאכל בשבת ר' יהודה אומר משום ר' אליעזר עדיין היא מחלוקת שב"ש אומרים תאכל וב"ה אומרים לא תאכל אושפיזכניה דרב אדא בר אהבה הוו ליה הנך ביצים מיו"ט לשבת אתא לקמיה אמר ליה מאי לאטווינהו האידנא וניכלינהו למחר א"ל מאי דעתיך רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן אפילו ר' יוחנן לא קא שרי אלא לגומעה למחר אבל ביומיה לא והתניא** [15]**אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת ביצה שנולדה ביו"ט אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי ולא לסמוך בה כרעי המטה אושפיזכניה דרב פפא ואמרי לה ההוא גברא דאתא לקמיה דרב פפא הוו ליה הנך ביצים משבת ליום טוב אתא לקמיה א"ל מהו למכלינהו למחר אמר ליה זיל האידנא ותא למחר** [16]**דרב לא מוקי אמורא עליה מיומא טבא לחבריה משום שברות כי אתא למחר אמר ליה איכו**

ניימא קסבר רב קדושה אחת הן. תימה לימא דקסבר שתי קדושות הן אלא הטעם הוי מגו דאתקלאי לכין המשמשת דשמא יום שבת הוא אתקלאי לטולי יומא דיום שני וי"ל דלא אמרינן מגו משום יום שהוא לשעבר דדוקא להכא אמרינן הכי כגון בין המשמשת דתחילת יום טוב לו בין המשמשת דשבת שמא שבת הוא ותימה דהא בסוכה (דף י.) אמרינן גוי שוכה אסורין עד מוצאי יום טוב האחרון של מג שהוא יום תשיעי שהוא ספק יום שמיני ועל כרחך טעמא משום דאתקלאי בין המשמשת דשמא יום שמיני הוא והיינו לשעבר וי"ל דמוקלה ממחמת מלוה שאני דמפרש טעמא התם דילמא מתרמיא ליה סעודה ואכיל בגוה והתם אמרינן אפילו לשעבר אבל הכא מוקלה דממחמת אסור לא אמרינן הכי:

אלא בהכנה דרבה קמיפלגי. ותימה דהא אמרינן[6] כל היכא דתחילת האידנא מתמול גמרה לה ואם כן כשאל יום טוב לאחר השבת והכילה נולדה בשבת היא נגמרת ביום שהוא חול ואם כן מאי הכנה איכא וי"ל דאמר מקום כשנולדה בשבת הרי זו הכנה לגם בשעת לידה שיין הכנה ועוד יש לומר דכיון דאם נולדה ביו"ט הרי זו אסורה אם נאמר כשנולדה בשבת הרי היא מותרת בשביל אותה לידה דשבת אם כן הוי שבת מכין ליום טוב:

רבי יהודה אומר משום ר' אליעזר עדיין היא מחלוקת. ותע"ג דפירשתי לעיל דר' יהודה סבירא ליה דלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה מ"מ לא קשיא מהכא דהא דידיה והא דרביה:

ותנן

[1] דרשה בעיגול ואינו יודע באיזה עיגול דרשה. אוקמה רב פפא בספק פפיקא, ולפיכך קתני דברי הכל יעלו. יהושלמי א"ר בון וצריך להיות בכל עיגול שהי לטרין ועוד קצינעות. כדי לבטל כל מקום שהיא אותה ליטרא של תרומה בליטרא ועוד של חולין. ועוד אמרו בתלמוד א"י בפס' תרומות הא דתני ר' מאיר משום ר' יהושע אפילו היו שם ג' מאות פומין לא תעלה. הדא אמרה פומין ששאום כדרך שדרכו להיפנות. הדא מסייעא לר' יוחנן דו אמר חנין איגון הדא מסייעא למ"ד דברי ר' מאיר כל הדברים מקדשין, מסייע למ"ד דלעת אפילו אחת ממאה איסר. ובא רב אשי ופירוק פירוק אחר, לעולם ספק יו"ט ספק חול היא פתיחתא דא, ודקאמרת אמאי ספיקא אסורה, הא קי"ל כל ספיקא דרבנן לקולא, משום דהוי דבר שמחר ומחרתים הוא עצבו מוחר, וכל כי האי גוונא אפילו בדרבנן לא בטיל. והא דתניא ביצה תאכל היא ואמה ואפרוח וקליפתו, גזומא, כלומר אינן דברים נכונים דקליפה לאו בת אכילה היא. ודברי הכל אפרוח בקליפתו קודם שיצא לאויר העולם אמור. גזומא הוא לשון הבאי כדגרסינן אמר שמואל בשלשה מקומות דברו חכמים לשון הבאי ואילו הן נפן וחפות ומרוכת וכולי. אמר ר' אמי... דברה(ן) תורה לשון הבאי עירים גדולות ובצורות בשמים. יו"ט הסמוך [לשבת] בין מלמעלה בין מלאחריה, קי"ל כרב דאמר נולדה בשבת אסורה ביו"ט, וכן נולדה ביו"ט אסורה בשבת. ואקשינן לימא קסבר רב קדושה אחת, והאמר רב הלכה כד' זקנים הללו, והן רשב"ג ור' ישמעאל בר' יוחנן בן ברוקה ור' אלעזר בן שמוע ור' יוסי בר' יהודה אליבא דר' אליעזר דאמר ב' קדושות הן, ומפורש בפרק בכל מערבין. ופרקינן לעולם קסבר רב ב' קדושות הן, והכא סבר לה (כרבא) [כרבה] דאמר והיה ביום הששי והכינו, חול מכין לשבת ולו"ש, ואין יו"ט מכין לשבת, ולא שבת ליו"ט. ור' יהודה משום ר' אליעזר פוקים להו לב"ה כרב דאמר. ואע"ג דר' יוחנן הוא בר פלוגתייה דרב, הא רב אדא בר אהבה ורב פפא עבדו כרב.

[2] כב א ב ג מיי' פ"ד מהלכות מרומות הלכה ו ז:

[3] כג ד מיי' פ"ט מהלכות יו"ט הלכה כ ופ"ב הלכה ו טוש"ע א"ח סי' תקי"ג סעיף כ ומוש"ע יו"ד סי' קנ סעיף ח:

[4] כד ה מיי' פ"ט מה הלכה יט סמג לאוין סה עה טוש"ע א"ח סי' שכב סעיף ה ופי' תקיג סעיף ה:

[5] כה ו מיי' פ"מ מהלכות עיהוכין הלכה ח סמג עשין ג טוש"ע א"ח סי' תע"ז סעיף ב:

רבינו חננאל

אומר כל העיגול יחד, הואיל ופעמים שמונין הליטרות לגד למזרחם כגון (זבחים עג.), אפילו בדרבנן. כתיבי דאיסוריה מדרבנן, כגון תרומה קלישות, לא בטיל הואיל ודרכו לימנות כלל (שם). ליטרא קציעות. משקל ליטרא של תמיס יבשות של תרומה שקלעם בחיתול בכלי שעשו מקטע (שם). שדרסה על פי עגול. שם כלי הוא עגול הזיזקען בה קליעות ומדבקין זו כזו ונעשין שיגול כעין בגיה. על פי. דוקא נקט שברות לעיגים (זבחים עג.). ואינו יודע. איה פי כלי נאבד וכבל התחתונות פשיט ליה שאין התרומה מעורבת בהן אלא הפומין לבדם בספק האיסור (שם). ר' מאיר אומר. ר' מאיר ור' יהודה פליגי בהא אליבא דר"ש ור' יהושע (שם). עד כאן שייך לעמוד קודם.

[1] רואין את העליונות כאילו הן פרודות. אע"פ שאין כאן ק' פומין של ק' כלים של היתר לגד האיסור לבטל האיסור, והתחתונות אין בכלל הספק להצטרף עם העליונות לבטלן, רואין את כל ליטרות התחתונות והעליונות שבכל הכלים כאילו הן פרודות חו מעורבת בטולן והתחתונות מצטרפות להעלות את העליונות שבכל פיס ופיס (זבחים עג.). ואם לאו הפומין אסורין. שהתחתונות שאינן בכלל הספק אין מעלות הפומין (שם). אפילו יש שם שלש מאות פומין לא יעלו. דכל שדרכו לימנות לא בטיל (שם). ואינו יודע באיזה עגול. שדרסה נמקום השולים שהכלי רחב והכנה ליטרות קדומות לרמנו (שם). דברי הכל יעלו. הואיל וליתיה לאיסוריה בעיניה. שנדרס ונדבק בחמרות מלמעלה ומלמטה ומן הצד. אין כאן דבר שבמנין כלל (שם). לא מוקי אמורא עלויה. למידקא בפרקא (זבחים יח. וכריתות יג.). מיומא טבא לחבריה. משעה שאכל ושתה ועשה יום טוב עד למחר, דהכי משמע קרא יין ושכר אל תשת כשאכלם וגו' וכן כשעה שאתה בא להכניל ולהורות בין דבר קדושה לדבר חול אל תהי שברות (זבחים יח.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com